

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 657

**ФОРМУВАННЯ
БАГАТОВИМІРНОГО
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**
**FORMATION OF A
MULTIDIMENSIONAL
ACCOUNTING SUBSYSTEM**

ПОТИШНЯК

Олена Миколаївна



д.е.н., доцент, в.о. ректора
Вищого навчального закладу
«Міжнародний технологічний
університет «Миколаївська
політехніка»

д.е.н., доцент, професор кафедри,
Харківський національний технічний
університет сільського
господарства ім. Петра Василенка

У статті визначено, процес інтеграції функції бухгалтерського обліку, що все заглиблюється, функціональне розвинення його ведення і посилення ролі бухгалтерського обліку у сучасній системі стратегічного регулювання підприємствами промисловості й науково-виробничими об'єднаннями пред'являють більш серйозні вимоги до процесу вимірювання, що ураховуються. Від точності вимірювання виробничо-господарських процесів та оцінки їх результатів, від наявності дієвої і економічно ефективною системи вимірників залежить, наскільки успішно підсистема бухгалтерського обліку буде виконувати свої цільові функції. Обґрунтовано, проблема вимірювання та порівняння економічних величин ще не розроблена до кінця, у зв'язку, із чим вона стала серйозною перешкодою на шляху удосконалення і управління економікою. На жаль, це багато умовних показників у економіці, які свого часу були прийняті для полегшення підсистем бухгалтерського обліку та планування і досі діють за інерцією. Доведено, у даний час, як відомо, у зведеному бухгалтерському обліку ми маємо у своєму розпорядженні лише вартісні показники, віднесені на відповідні рахунки у межах місяця. Це було пов'язано із прагненням свого часу звести до мінімуму ручну працю із запису численних обліково-економічних показників та їх обробці. Зараз же, в умовах машин електронних цифрових, рішення цих питань не виступає складним. Можливості сучасних машин електронних цифрових цілком дозволяють спроектувати і упровадити багатоаспектний бухгалтерський облік, який набагато корисніший та більш змістовно відповідає вимогам стратегічного регулювання (господарювання). Але, створення підсистеми багатовимірного бухгалтерського обліку вимагає спеціальних самостійних досліджень, зусиль ряду учених й фахівців цеху обліково-економічного забезпечення, навіть єдиних трудових колективів. Вищезначена проблематика може бути вирішена тільки на базі розробки теорії і методології фінансово-економічних вимірювань виходячи при цьому з альтернат (принципів) загальної теорії вимірювань.

* * *

В статье определено, процесс интеграции функции бухгалтерского учёта, всё углубляется, функциональное разложения его ведения и усиление роли бухгалтерского учёта в современной системе стратегического регулирования предприятиями промышленности и научно-производственными объединениями предъявляют более серьёзные требования к процессу измерения, которые учитываются. От точности измерения производственно-хозяйственных процессов и оценки их результатов, от наличия действенной и экономически эффективной системы измерителей зависит, насколько успешно подсистема бухгалтерского учёта будет выполнять свои целевые функции. Обосновано, проблема измерения и сравнения экономических величин ещё не разработана до конца, в связи, с чем она стала серьёзным препятствием на пути совершенствования и управления экономикой. К сожалению, ещё много условных показателей в экономике, в своё время были приняты для облегчения подсистем бухгалтерского учёта и планирования до сих пор действуют по инерции. Доказано, в настоящее время, как известно, в сводном бухгалтерском учёте мы располагаем лишь стоимостными показателями, отнесёнными на соответствующие счета в пределах месяца. Это было связано со стремлением в своё время свести к минимуму ручной труд из записи многочисленных учётно-экономических показателей и их обработке. Сейчас же, в условиях машин электронных цифровых, решение этих вопросов не выступает сложным. Возможности современных машин электронных цифровых вполне позволяют спроектировать и внедрить многоаспектный бухгалтерский учёт, который намного полезнее и более содержательно соответствует требованиям стратегического регулирования (хозяйствования). Но, создание подсистемы (функции) многомерного бухгалтерского учёта требует специальных самостоятельных исследований, усилий ряда учёных и специалистов цеха учётно-экономического обеспечения, даже единичных трудовых коллективов. Вышеуказанная проблематика может быть решена только на базе разработки теории и методологии финансово-экономических измерений исходя при этом из представлений (принципов) общей теории измерений.

* * *

The article defines the process of integration of the accounting function, which is deepening, the functional development of its management and the strengthening of the role of accounting in the modern system of strategic regulation by enterprises of industry and research and production associations, present more serious requirements to the measurement process, which are taken into account. From the accuracy of measuring the production and economic processes and evaluating their results, from the availability of an efficient and cost effective system of meters, depends on how successfully the subsystem of accounting will perform its target functions. It is substantiated that the problem of measuring and comparing economic quantities has not yet been elaborated to the end, in connection with which it has become a serious obstacle to the improvement and management of the economy. Unfortunately, there are still many conditional indicators in the economy, which at one time were adopted to facilitate the accounting and planning

subsystems and still act by inertia. It is proved, at this time, as we know, in the consolidated accounting, we have only the cost indicators that are attributed to the relevant accounts within a month. This was due to the desire of its time to minimize manual work on the record of numerous accounting and economic indicators and their processing. Now, in the conditions of electronic digital machines, the solution of these issues does not seem complicated. The capabilities of modern electronic digital machines completely allow us to design and implement multidimensional accounting, which is much more useful and more meaningful to meet the requirements of strategic regulation. However, the creation of a subsystem of multidimensional accounting requires special independent studies, the efforts of a number of scientists and specialists of the shop of accounting and economic support, even single labor collectives. This problem can be solved only on the basis of the development of the theory and methodology of financial and economic measurements based on the basis of the general theory of measurements, others.

Ключові слова: багатовимірний, бухгалтерський облік, створення і ціль

Ключевые слова: бухгалтерский учёт, многомерный, основывание, цель

Keywords: accounting, creation, function, goal, multidimensional, subsystem

ВСТУП

Вимірювання виступає фундаментальним поняттям у методі будь-якої науки. За допомогою вимірювання більш детально і глибоко вивчаються об'єкти, досліджуються їх різні аспекти, у тому числі ті, які мають у даний момент визначальне значення та через які, власне, ведеться спостереження, вимірювання тощо. У функції (підсистемі) бухгалтерського обліку вимір здійснюється за допомогою оцінки об'єктів бухгалтерського обліку та калькулювання собівартості готової продукції. Комплексна оцінка дозволяє найрізноманітніші об'єкти бухгалтерського обліку уявити у єдиному вимірі і тим самим зробити їх порівняльними та порівнянними. Калькуляція як елемент методу бухгалтерського обліку служить для вимірювання витрат на виготовлення певного виду виробу. Проблеми калькуляції у даний час досліджуються досить інтенсивно, у той же час вимірювання як складова частина і елемент методу абсолютно не досліджене. Усі автори-дослідники без винятку [1-13] обмежуються перерахуванням 3 (трьох) видів вимірників – натурального, трудового та грошового із визнанням вирішальної ролі для підсистеми (функції) бухгалтерського обліку останнього вимірювача тощо.

Процес інтеграції функції (підсистеми) бухгалтерського обліку, що все заглиблюється, функціональне розвинення його ведення і посилення ролі бухгалтерського обліку у сучасній системі стратегічного регулювання підприємствами промисловості й науково-виробничими об'єднаннями пред'являють більш серйозні вимоги до процесу вимірювання, що враховуються. Від точності вимірювання виробничо-господарських процесів та оцінки їх результатів, від наявності дієвої й економічно ефективною (рентабельною) системи вимірників залежить, наскільки успішно підсистема (функція) бухгалтерського обліку буде виконувати свої цільові функції тощо.

Проблема вимірювання та порівняння економічних величин ще не розроблена до кінця, у зв'язку, із чим вона стала серйозною перешкодою на шляху удосконалення і управління економікою. На жаль, ще багато умовних показників у економіці, які свого часу були прийняті для полегшення підсистем бухгалтерського обліку та планування і досі діють за інерцією тощо.

МЕТА РОБОТИ полягає у обґрунтуванні можливості створення підсистеми багатовимірного бухгал-

терського обліку на базі розробки методик економічних вимірювань виходячи при цьому з альтернатив (положень) загальної теорії вимірювань тощо.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною основою публікації виступає діалектичний метод і основні положення теорії системи управління та бухгалтерського обліку. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення й формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретичних думок систем управління і бухгалтерського обліку).

РЕЗУЛЬТАТИ

Відомо, що абсолютно однорідні величини бувають тільки у математиці, при конкретних фізичних вимірах однорідність величин та ідентичність дискретних об'єктів не ідеальні. У цьому відношенні немає принципів відмінностей між економічними і фізичними величинами, вони полягають у ступені неоднорідності. Однак, у фізиці є можливість встановити природні одиниці виміру, стабільні та точні для однозначного виміру безперервних величин. В економіці немає таких природних незмінних еталонів. Наближено інваріантним вважають людино-годину простої праці. Однак, обчислення вартості безпосередньо у одиницях робочого часу – це не вирішена задача. Усі інші одиниці виміру (чисто економічні) не інваріантні, що надає економічним вимірам неминучу неоднозначність. Кожен економічний об'єкт невичерпний за своїми властивостями і його вимір може вироблятися різними способами у залежності від цілей дослідження. Будь-який із можливих способів вимірювання може вважатися проекцією об'єкта на дану координату. Наприклад, кількість вироблених бавовняних тканин можна вимірювати у натуральних одиницях, але ніяка прийнята одиниця не надасть повної інформації про фізичний обсяг випуску та тим більше про якість готової продукції. Можна виміряти довжину випущених тканин у погонних метрах, відволікаючись від відмінностей у ширині. Можна, із урахуванням різної ширини, виміряти площу тканин у квадратних метрах, але при цьому буде утрачена інформація про довжину, яка істотна для споживача тканин. Можна враховувати випуск тканин за вагою або за кількістю уточин і інше. У будь-яких таких випадках ми отримуємо додаткову інформацію (дані) ціною втрати інших показників. Але, така оцін-

ка не виступає повноцінним виміром.

Отже, економічний об'єкт може бути охарактеризований мірами різних його властивостей, та ці міри не зводяться одна до одної. Іншими словами, економічні події багатовимірні, тобто мають якісну багатовимірність, і їх можна найточніше представляти багатовимірними показниками. Отже, для більш об'єктивного відображення економічних подій бухгалтерський облік теж повинен бути багатовимірним. Це особливо важливо в умовах існування інтегрованої (об'єднаної) системи обробки інформаційних даних, показники якої повинні задовольняти вимогам усіх видів бухгалтерського обліку тощо.

У зв'язку з цим підсистема (функція) бухгалтерського обліку рівною мірою повинна оперувати такими показниками: I. Фізичні вимірювачі (вага, кількість, обсяг та ін.); II. Якісні вимірники (сорт, розмір, артикул та ін.); III. Вартісні вимірники (собівартість реалізації, вартість, преїскурантна ціна); IV. Рахунки, які дебетуються та кредитуються, субрахунки, аналітичні рахунки; V. Час здійснення обліково-економічних подій (рік, місяць, число, година, хвилина та ін.); VI. Місця здійснення виробничо-господарських процесів, місця, переміщення господарських засобів (ділянка, цех, склад та ін.).

ВИСНОВКИ

На даний час, як відомо, у зведеному бухгалтерському обліку ми маємо у своєму розпорядженні лише вартісні показники, віднесені на відповідні рахунки у межах місяця. Це було пов'язано із прагненням свого часу звести до мінімуму ручну працю із запису численних обліково-економічних показників та їх обробці. Зараз же, в умовах машин електронних цифрових, рішення цих питань не виступає складним. Можливості сучасних машин електронних цифрових цілком дозволяють спроектувати і впровадити багатоаспектний бухгалтерський облік, який набагато корисніший та більш змістовно відповідає вимогам стратегічного регулювання (управління) та інше. Але, створення підсистеми (функції) багатовимірного бухгалтерського обліку вимагає спеціальних самостійних досліджень, зусиль ряду учених та фахівців цеху обліково-економічного забезпечення, навіть єдиних трудових колективів. Вищеозначена проблематика може бути вирішена тільки на базі розробки теорії і методології (методики) фінансово-економічних вимірювань виходячи при цьому із положень (принципів) загальної теорії вимірювань тощо.

Список використаних джерел

1. Базалієва Л.В. *Науково-теоретичні та методичні основи управління транзакційними витратами підприємства*. Харків, 2009. 164 с.
2. Барышев С.Б. *Формирование учётно-аналитической системы, ориентированной на сбалансированные показатели, в торговых организациях: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12. Орел, 2013. 308 с.*
3. Жук В.Н. *Основы институциональной теории бухгалтерского учёта*. Киев, 2013. 408 с.
4. Карпова В.В. *Стоимостное измерение в системе бухгалтерского учёта и отчётности: современная теория и практика: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12. Нижний Новгород, 2011. 320 с.*
5. Кірейцев Г.Г. *Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки*. Житомир, 2007. 236 с.

6. Пономарева С.В. *Методология формирования системы учётно-контрольной информации для управления стоимостью компаний сферы интеллектуальных бизнес-услуг: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12. Москва, 2013. 541 с.*
7. Пушкар М.С. *Розробка системи обліку*. Тернопіль, 2003. 198 с.
8. Хусаинова А.С. *Совершенствование бухгалтерской финансовой и управленческой отчётности сельскохозяйственных организаций: проблемы теории и методологии: дис. ... доктора экономических наук: 08.00.12. Москва, 2013. 534 с.*
9. Шквір В.Д., Загородній А.Г., Височан О.С. *Інформаційні системи і технології в обліку та аудиту*. Львів, 2012. 400 с.
10. Jackson J. *International economic law in times that are interesting*. *Journal of International economic law*. 2000. № 1. Vol. 3. pp. 3-14.
11. Lind D. A., Marchal W. G., Wathen S. A. *Statistical Techniques in Business and Economics*. 2011. 800 p.
12. Lucas R.E. *On the Mechanics of Economic Development*. *Journal of Monetary Economics*. 1988. January. pp. 3-42.
13. Praveen R. Nayyar. *Information asymmetries: a source of competitive advantage for diversified service firms*. *Strategic Management Journal*. 1990. Vol. II. pp. 513-519.

References

1. Bazalijeva L.V. *Scientific-theoretical and methodical bases of management of transaction costs of the enterprise*. Kharkiv, 2009. 164 p. (in Ukrainian).
2. Baryshev S.B. *Formation of the accounting and analytical system, focused on balanced indicators, in trade organizations: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.12. Orel, 2013. 308 p. (in Russian)*.
3. Zhuk V.N. *Fundamentals of the institutional theory of accounting*. Kyiv, 2013. 408 p. (in Russian).
4. Karpova V.V. *Value measurement in the system of accounting and reporting: modern theory and practice: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.12. Nizhny Novgorod, 2011. 320 p. (in Russian)*.
5. Kireytshev H.H. *Development of accounting: theory, profession, interpersonal relations*. Zhytomyr, 2007. 236 p. (in Ukrainian).
6. Ponomareva S.V. *Methodology for the formation of a system of accounting and control information for managing the value of companies in the sphere of intellectual business services: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.12. Moscow, 2013. 541 p. (in Russian)*.
7. Pushkar M.S. *Development of the accounting system*. Ternopil, 2003. 198 p. (in Ukrainian).
8. Husainova A.S. *Improvement of accounting financial and management reporting of agricultural organizations: problems of theory and methodology: dis. ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.12. Moscow, 2013. 534 p. (in Russian)*.
9. Shkvir V.D., Zagorodnij A.H., Vysochan O.S. *Information systems and technologies in accounting and auditing*. Lviv, 2012. 400 p. (in Ukrainian).
10. Jackson J. *International economic law in times that are interesting*. *Journal of International economic law*. 2000. № 1. Vol. 3. pp. 3-14.
11. Lind D.A., Marchal W.H., Wathen S.A. *Statistical Techniques in Business and Economics*. 2011. 800 p.
12. Lucas R.E. *On the Mechanics of Economic Development*. *Journal of Monetary Economics*. 1988. January. pp. 3-42.
13. Praveen R. Nayyar. *Information asymmetries: a source of competitive advantage for diversified service firms*. *Strategic Management Journal*. 1990. Vol. II. pp. 513-519.